

Krása, aranžování, floristika

Cílem vázání a aranžování květin je tak jako u ostatní umělecké tvorby **krása**.

„Pobyť v interiérech nám zpřijemňují pokojové rostliny. Jsou to rostliny pěstované po celý rok v uzavřených prostorech.

Stejně tak zkrášluje naše prostředí i rostliny sezonní – řezané květiny, ze kterých vhodným aranžováním vytvoříme dekorativní prvek každého interiéru.“ (Dytrtová, 2003).

Krásou a dokonalým uspořádáním všech zúčastněných prvků podle estetických zásad se zabývá **floristika**. Pokud jde o prvky, které tvoří vazačskou nebo aranžérskou kompozici, pak jsou to především řezané květiny nebo jiné části rostlin, např. větvičky, listy, plody, dále květiny v květináčích, nádoby a různé doplňky, jako látky, šňůry, mech, dřevo, kov, sklo, popřípadě i stuhy nebo jiný materiál.

V aranžování květin je pak výsledným dílem věnec, kytice různých druhů, květinová mísa, miska, košík i úprava květin v interiéru nebo květinová výstava (Pokorný a kol., 1971).

Základní pojmy ve floristice

Estetika je nauka, která se zabývá poznáváním a hodnocením podstaty krásy, vnímáním pocitů a dojmů z uměleckých a přírodních výtvorů. Ve floristice pomáhá povyšovat rostliny, přírodní a technické doplňky a materiály v neopakovatelné objekty, vyvolávající v pozorovateli různé pocity a prožitky. Učí floristu poznávat vlastnosti jednotlivých komponentů a ty, podle určitých zásad sestavovat v harmonický celek (kolektiv autorů, 2007).

Aranžování a vazba. Z hlediska technického zpracování je třeba rozlišit vázání a aranžování květin. Jak už název „**vázání**“ napovídá, jde o dílo, při kterém se květiny seskupují do určité skladby pomocí vázacího materiálu, ať už jde o lýko, drát, plastické hmoty, popřípadě stuhy nebo šňůry.

Sesazování rostlin do mís, misek a košů nebo jejich vypichování květinami, úpravě váz řezanými květy, popřípadě úpravě květin v interiéru říkáme **aranžování**. Pouhé vložení řezaných nebo ulomených květin do nádoby není ještě aranžování. Zásadní rozdíl mezi takto upravenou vázou a aranžovaným dílem bychom mohli nejlépe vyjádřit tím, že aranžování je plánovitě uspořádání květin na základě určitých estetických zásad. Teprve tak se z práce stává umělecký výtvor, dílo, **aranžmá** (Pokorný a kol., 1971).

Foto č. 1 Vazba

Foto č. 2 Aranžmá

Estetické prvky

Estetické prvky jsou základní atributy, které aranžér při své práci ve floristice využívá. Jsou to komponenty, které můžeme jednotlivě hodnotit, posuzovat, vnímat: **bod, linie, tvar, textura, struktura, barva, světlo a stín** atd. a následně je podle určitých estetických pravidel, zákonitostí a principů sestavujeme v celek tak, abychom nepotlačili jejich jedinečnost, ale docílili maximálního efektu.

Dytrtová (2003) uvádí, že „promyšleným a cíleným sestavováním jednotlivých prvků vzniká kompozice.“

Domníváme se, že využití estetických prvků při práci s dětmi prohlubuje jejich matematické představy, smyslové vnímání a vede k osvojování základních barev a jejich odstínů.

Vymezení estetických prvků

Bod – základní prvek kompozice. Jako bod může působit jakýkoliv prvek, na který soustředíme koncentraci a pozornost. **Těžiště** je pomyslný bod kompozice, ze kterého se v aranžmá rozbíhají linie. Dytrtová (2003) uvádí, že **do těžiště umísťujeme prvky největší, barevně a tvarově nejzajímavější.**

Obr. 2.1. Výrazové možnosti jednoho bodu na ploše

Obr. č. x Výrazové možnosti jednoho bodu na ploše

Linie – skupina bodů určitého směru. Nejvýznamnější výrazový prostředek, vymežující myšlenkovou konstrukci každého díla.

Floristika

Obr. č. x Rovnoběžná linie

Floristika

Obr. č. x Linie vzájemně se křížící

Floristika

Obr. č. x Diagonální linie

Floristika

Obr. č. x Pokroucené linie

Tvar – vnější ohraničení plochy nebo tělesa, čili jejich obrysy. Základní tvary: čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh.

Textura – vyjadřuje charakter či kvalitu povrchu plochy (povrchová část, detail povrchu).

Velmi jemná – nevěstin závoj, [solidago](#)

Jemná – len, [hypericum](#)

Střední – plody černuchy, frezie

Hrubá – lufa

Velmi hrubá – semeníky slunečnic

Podle Dytrtové (2003) textura zvyšuje zajímavost

aranžmá. Při použití květů a listů se stejnou texturou, působí aranžmá nevýrazně a není ničím zajímavé. **Lesklé a barevné listy se umísťují na dobře viditelné místo, protože nejvíce přitahují pohled. Stejně tak velké nebo výrazné květy.**

Struktura – vyjadřuje stavbu (charakter větvení rostlin), složení, členění či konstrukce. Nejvíce je patrná v bezlistém stavu.

Barva – jev, který nastane mezi zdrojem světla, objektem a pozorovatelem. Podle Skoupé a Vágnerové (2008) nejvíce upoutá na první pohled. Nejlepší inspiraci lze najít v přírodě, kde se vytvářejí ty nejúžasnější barevné kombinace.

Ke správné kombinaci barev vycházíme z barevného spektra v kruhu. Hessayon (2000) uvádí tři způsoby, jak barvy kombinovat, aby měl divák pocit, že barvy „jdou k sobě“. **Nejsemělejším způsobem je použít kontrastní barvy napříč spektrem, nejklidnějším způsobem je použít analogické barvy umístěné vedle sebe, nejožehavějším způsobem je použití odstínů a barevných tónů.**

Barevný kruh

Obr. 2.87. Dvanáct spektrálních barev, ležících v kruhu a nespektrální bílá a černá, ležící vně kruhu

Nejvhodnější kombinace harmonických barev jsou takové, které leží v barevném spektru blízko sebe. Tím, jak se dvojice barev na barevném kruhu od sebe vzdalují, se kontrasty zvětšují (Hillier,2007).

Dělení barev:

1. spektrální – primární (žlutá, červená, modrá)
- sekundární (oranžová, fialová, zelená)
2. nespektrální – barvy neutrální (bílá, šedá, černá, hnědá)

(Mejzlíková, M., 2004)

Význam barev pro psychiku uvádí Hessayon (2000):

Teplé barvy – zjasňují úpravu. Často odvádějí pozornost od studených barev. Významným rysem teplých barev je způsob, jak činí dojem, že jsou květiny oku blíže, než ve skutečnosti.

Studené barvy – zklidňují úpravu. Barvy jsou klidné, vytvářejí atmosféru poklidu za horkých slunných dnů. Rysem studených barev je způsob, jak předměty (květiny) opticky vzdalují.

Z vlastní zkušenosti se domníváme, že účinek barev závisí na jejich sytosti, plošném zastoupení barvy a vzájemných barevných kombinacích. Více barev v kompozici může působit rušivě a kompozičně roztržitě. Použitím jedné barvy a odstínováním její sytosti dosáhneme klidového účinku.

Světlo a stín – ovlivňuje charakter a výraznost barev, tlumí nebo zvýrazňuje tvarové, texturní a jiné kontrasty. Zvýrazňuje nebo potlačuje linie apod. Dokáže upoutat či odpoutat pozornost na aranžmá.

Dominanta – nejvýraznější prvek. Je prvek, upoutávající v kompozici pozornost barvou, velikostí či tvarem. Obvykle bývá umístěn v těžišti kompozice.

Estetické principy

Sedm základních principů kompozice (Hessayon, 2000, s.18)

Vyrovnanost

Fyzická rovnováha je základ – je-li dílo asymetrické, je nebezpečí, že se převáží. Aranžovací materiál musí být vždy dobře připevněn a nádoba dostatečně těžká, aby udržela rostlinný materiál. Vizuální rovnováha vyžaduje, aby úprava vypadala stabilně, i když je jednostranná. Hmotnost lehčí strany můžeme zvýšit například tím, že využijeme optických jevů, kdy tmavé květy vypadají těžší než světlé a kulaté těžší než zvonkovité. (Hessayon, 2000)

Symetrická úprava

Pravá strana se rovná levé straně

Asymetrická úprava

Pravá strana není stejná jako levá

Textura – rostlinný materiál má nejrůznější texturu – hladkou, sametovou, ochmýřenou, bezvýraznou nebo pichlavou.

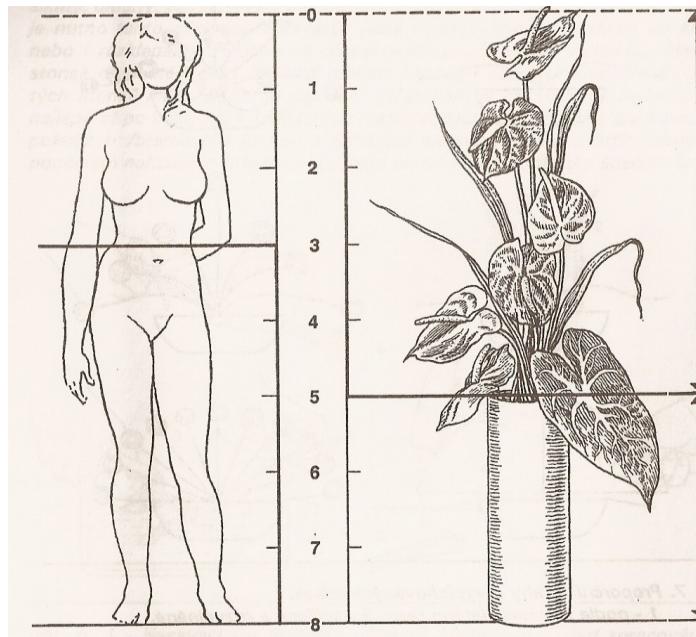
Plocha – vzniká pohybem linie. Pohybuje-li se v prostoru přímka, vzniká plocha rovinná. Pohybuje-li se v prostoru křivka, vzniká plocha křivá. S plochou se nejčastěji setkáváme jako s útvarem, který obklopuje aranžmá. Může tvořit podklad či pozadí kompozice. Vytváří prostor, na níž je dílo umístěno. Plochou jsou také technické doplňky, například sklo, dřevo, kov nebo tkaniny. (Ševčíková, K. 2009)

Rytmus – podle Dytrtové (2003) je rytmus opakování barev, prvků, vytvářených vzorů, které podmiňují líbivost a nápaditost kompozice. Hessayon (2000) vidí rytmus jako střídání technik a materiálů, bez kterého vypadá uspořádání staticky a monotónně.

Proporcionalita

Pravidlo zlatého řezu „3:5“

„Tento poměr souvisí s proporcí lidského těla, jak ji uplatňovali umělci již před mnoha staletími. Hlava tvoří 1/8 výšky lidského těla, její výška nanesená 5x tvoří dolní rozměr (od chodidel do pasu) a nanesena 3x tvoří horní rozměr (od pasu po temeno hlavy).“

Podle Ševčíkové (2009) se principy „zlatého řezu“ promítají do poměrových vztahů mezi jednotlivými částmi kompozice. Správné dodržení těchto poměrů zajišťuje, že aranžmá či kytice bude proporční. Pokud jsou proporce úmyslně porušeny, vždy je to z konkrétního estetického důvodu.

Styl – problematice stylů je věnována kapitola 2.4. Aranžérské styly.

Harmonie (soulad) – vychází z rovnováhy zákonitostí vyjmenovaných výše.

Originalita (nápaditost) – je neopakovatelnost, výraz a výsledný dojem díla, na kterém se podepisuje osobitá tvořivost autora. Je docíleno často netradiční skladbou prvků, linií, barev apod.(Dytrtová, 2003).

Různorodost textury a originalita (Huszárová, 2010)

Aranžovací styly

Podle Ševčíkové je styl způsob tvorby a značí výraz díla při práci s rostlinami. Určuje výraz celé floristické práce, řídí jakým způsobem vybíráme a zacházíme s rostlinným materiálem a dalšími prvky.

Existuje mnoho různých stylů, které se vzájemně prolínají, proto uvádíme ty, se kterými nejčastěji pracujeme s dětmi.

Dekorativní styl – zdobný

Základní zásadou tohoto stylu je zdobnost, bohatost a plnost. Působí slavnostně, reprezentativně, vznešeně a bohatě. Rozložení rostlinného materiálu vychází ze středu, kde je obvykle umístěno těžiště a směrem ven se postupně rozvolňuje a zjemňuje. Je zde patrný větší počet druhů květin, práce s kontrasty, barevností (jasné a syté barvy) a bohaté použití dekoračního materiálu. Měl by působit celistvě a nenásilně, ale ne nudně.

Dekorativní styl
(etrend.sk)

Vegetativní styl

Vychází z přírody, která je inspirací. Nejde o opisování či imitaci přírody, ale o její tvůrčí interpretaci. Způsob aranžování je přirozený, přizpůsobený růstu rostlin. Rostlinný materiál je výhradně přírodní, větší zastoupení mají listy. Vegetativní styl se využívá zejména pro neoficiální příležitosti, tam, kam chceme „přenést“ kousek přírody.

Vegetativní styl (Ševčíková, 2009)

Formálně – lineární styl

Nejdůležitějšími výrazovými prostředky pro tento styl je jasná a přehledná působivost tvarů a linií. Každý prvek má vytvářet ideální souhru a současně co největší kontrast (tvary, linie). Typická je asymetrie. Vyzdvihována individualita jednotlivých rostlin. **Lehčí a špičatý materiál patří do vnějších a horních částí (jemné větve, úzké listy, lehké trávy), těžší do spodních částí. Důležitým rysem je použití omezeného**

množství materiálu. Výsledná kompozice působí extravagantně, prostoru vždy dominuje.

Formálně – lineární styl (Ševčíková, 2009)

Paralelní styl

Úprava, při které každý aranžovaný materiál má svůj bod růstu a v němž jednotlivé části nebo i celek vytváří horizontální, vertikální či diagonální seskupení. Výsledkem jsou symetrická i asymetrická aranžmá. Paralelní styl je chápán jako systém uspořádání stonků.

Paralelní styl ([Matuška,2008](#))

Paralelní styl ([floristikaweb.cz](#))

Kombinovaný styl

Podle Hessayona (2000) kostru aranžmá tvoří liniový materiál zahalený, ale ne zakrytý dalšími květy nebo listy. Dominantní materiál je seskupen ve spodní části a výplňový materiál tvoří přechod mezi různými prvky. Podle dříve formulovaných zásad je často výslednou kompozicí geometrický tvar. V současné době je stále populárnější nepravidelná kompozice.

Kombinovaný styl(gardenart.cz)

ARANŽÉRSKÉ POSTUPY

Vlastnímu aranžování, popř. vazbě předchází příprava, při které posoudíme vhodnost a soulad rostlinného materiálu a nádoby, do které budeme aranžovat, a promyslíme rozložení celé kompozice.

KYTICE DÁRKOVÁ

V dárkové kytici většinou nepoužíváme vyztužení květin drátem.

K svátku či narozeninám obdarováváme oslavence dárkovou kyticí vázanou z květin, které má v oblibě. U příležitosti svátků a výročí respektujeme oblibu druhu i barvy květin obdarovávané osoby.

Kytice jednostranná

Je vhodná na položení nebo k instalaci do vázy, kterou umístíme ke stěně. V kytici jednostranně vázané jsou stonky rostlin nanejvýš dlouhé. Rostliny umísťujeme patrovitě a vyváženě.

Kytice jednostranně vázaná s obrysem trojúhelníkovým

Postup práce:

Postavíme se ke stolu, na který jsme rozložili květiny. Pokud jsme praváci, vezmeme nejdelší rostlinu mezi ukazovák a palec levé ruky v jedné třetině stonku rostliny.

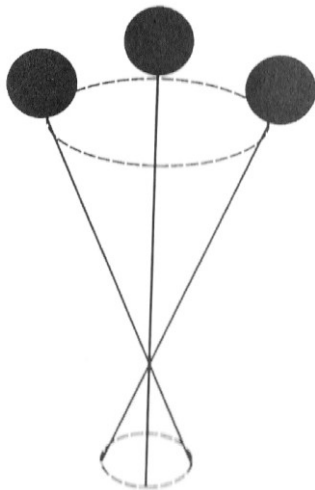
Druhou rostlinu přiložíme o velikost rozkvetlé části rostliny níže, a to směrem zleva doprava. Třetí rostlinu přiložíme obdobně (opět o něco níže). Prostorově sestavená trojice rostlin vytváří základ kytice. Další rostliny do kytice přikládáme stále v jednom směru, tj. zleva doprava. Stonky přikládáme ve spirále, nesmí se křížit. Kytici postupně prokládáme zelení. Sestavenou kytici svážeme v místě držení provázkem tak, že dvakrát obtočíme provázek nad palcem a dvakrát pod ním a kytici pevně stáhneme. Úvazek má mít šířku palce. Dobře svázaná kytice si tak zachová naaranžovaný prostorový tvar. Stonky rostlin pod úvazkem zbavíme listů a seřízíme (každou svázanou rostlinu zvlášť) šikmým řezem tak, aby byly stonky pod úvazkem svou velikostí úměrné výšce rostlin nad ním.

Kytice kulatá - prostorová

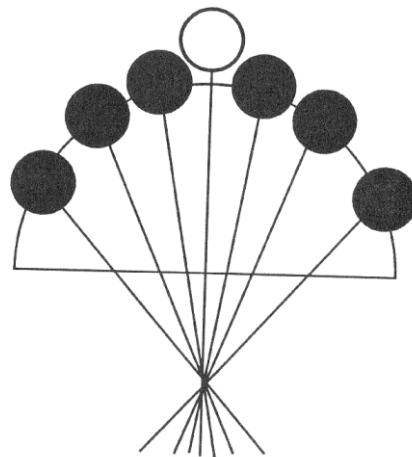
Je vhodná na stůl, protože je aranžována ze všech stran stejně.

Postup práce:

Stonky rostlin přikládáme spirálovitě v dolní třetině stonku stále zleva doprava. U kytice kulovitého tvaru jsou stonky rostlin stejně dlouhé, jen prostřední rostlina je v kompozici mírně vyvýšená. Doplňkovou zeleň přidáváme do kytice průběžně tak, aby nepřesahovala výšku květín. Hotovou kytici svážeme (viz postup vázání jednostranné kytice). Kytici dokončíme stejným způsobem jako předcházející.

Obr. č. Základ vázané kytice
(Dytrtová,2003,s.40)

Obr. č. Schéma kytice kulovitého tvaru
(Dytrtová,2003,s.40)

ARANŽOVÁNÍ ROSTLIN DO VÁZ

Velkou pozornost při aranžování rostlinného materiálu do váz věnujeme výběru vázy.

Drobné a nízké rostliny (fialky, sněženky) aranžujeme do malých a nízkých váz. Rostliny s tuhými a neohebnými stonky nebo rostliny vysoké a štíhlé patří do vysokých váz s úzkým hrdlem a širším dnem.

Pro velké květy (slunečnice, kosatce, mečíky) jsou vhodné masivní keramické nádoby. Většinu rostlin dáváme do prostých skleněných a keramických váz. Vzácné kvetoucí rostliny (orchideje, kaly) si jistě zaslouží exkluzivní skleněné nádoby.

Postup práce:

Nejprve si rozmyslíme, jaké rostliny a doplňkovou zeleň použijeme. Připravíme si vybrané druhy rostlin spolu s nožem, kenzanem nebo aranžovací hmotou a vázou a poté se můžeme pustit do práce.

Na dno vázy se širokým hrdlem vložíme namočenou aranžovací hmotu nebo kenzan. Úprava rostlin ve váze musí vypadat přirozeně. Jednotlivé rostliny neopíráme jen o stěny vázy, ale dbáme na to, aby vznikl dojem, že rostliny „vyrůstají“ ze středu vázy. Místo aranžovací hmoty můžeme ve váze vzpříčit část větvičky nebo špejle a stonky rostlin o ni opírat. Výšku rostlin upravíme tak, aby poměr nejvyšší rostliny k výšce vázy byl 5:3. Po obvodu kytice umístíme drobnější a světlejší kompoziční prvky, do středu použijeme prvky barevně a tvarově výrazné. Vázu s kyticí, kterou postavíme na stůl ke stěně, aranžujeme jen z čelního pohledu. Budeme-li se dívat na kytici ze všech stran, aranžujeme ji rovnoměrně. Po dokončení práce nalijeme asi do jedné třetiny výšky vázy vodu.

ARANŽOVÁNÍ ROSTLIN DO MĚLKÝCH NÁDOB

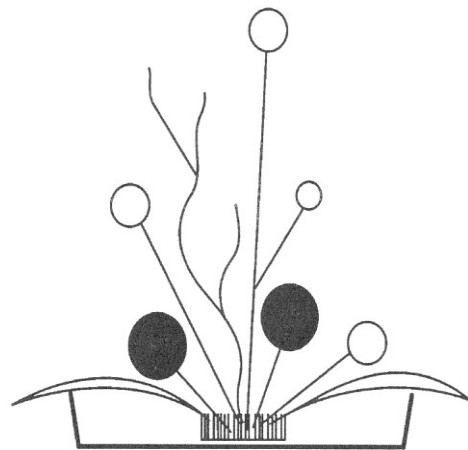
Při aranžování rostlinného materiálu do mělkých nádob dodržujeme stejné zásady jako při aranžování do váz.

Postup práce:

Podle tvaru a barvy nádoby vybereme rostliny, připravíme si florex nebo kenzan, který vložíme na dno nádoby. **Výšku rostlin upravíme tak, aby výška nejvyšší rostliny byla vzhledem k použité nádobě přibližně součtem rozměrů nádoby (š+v). Po obvodu kompozice aranžujeme drobnější rostliny s květy světlejší barvy či poupata (tzv.**

drobné kompoziční prvky). Do středu kompozice použijeme velké a barevně výrazné rostliny – dominantní prvky. Kenzan nebo florex zakryjeme doplňkovou zelení.

Obr.č. : Příklad aranžování do mělké nádoby (Dytrtová,2003,s.52)

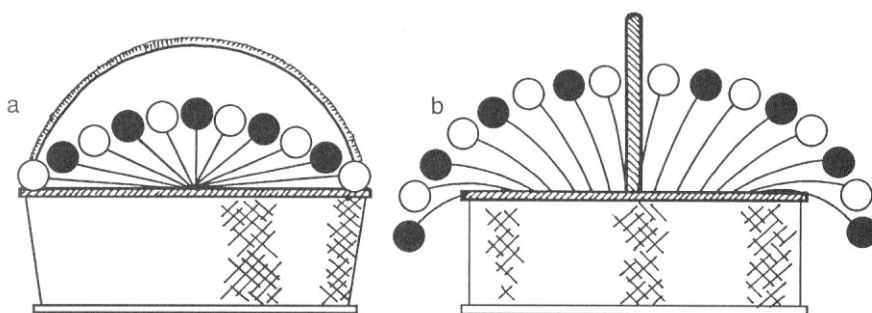

ARANŽOVÁNÍ ROSTLIN DO KOŠÍKU

Pro tuto dekoraci použijeme košík z přírodního materiálu, do kterého vložíme misku s namočenou aranžovací hmotou. Připravíme si rostliny a doplňkový materiál.

Postup práce:

Kompozici aranžujeme vypichováním rostlin do tvaru, který obvykle kopíruje tvar koše. Výška rostlin by neměla přesahovat ucho koše. Kulovitý tvar docílíme zapichováním přibližně stejně dlouhých rostlin. Koš podlouhlého obrysu aranžujeme tak, že do stran zapichujeme šikmo či vodorovně rostliny s delšími stonky a do středu koše (pod ucho) aranžujeme kolmo rostliny s krátkými stonky. Barvy a druhy rostlin pravidelně střídáme, prokládáme doplňkovým materiálem (zelení). Do misky vložené v košíku doplňujeme čerstvou vodu.

Obr. č. : Schéma kompozice v košíku

a) košík obrysu kruhového,

b) košík tvaru obdélníkového nebo oválného